

Útmutató a TIR adatbeviteli tábla használatához (v16)

Bevezető

Az egyedi tájértékek központi, a Vidékfejlesztési Minisztérium által koordinált nyilvántartása a Természetvédelmi Információs Rendszerben (TIR) valósul meg. A TIR az állami természetvédelem intézményeinek munkáját kiszolgáló, komplex és egységes térinformatikai támogatással megvalósuló szakmai információs rendszer. Ez a rendszer, a központi és területi államigazgatási szervek természetvédelmi szakmai adatbázisainak (pl. természeti - földtani, víztani, növénytani, állattani, tájképi - és kultúrtörténeti értékek, ökoturisztikai létesítmények) számítógépes nyilvántartása, amely az Európai Unió rendszerekkel is kompatibilis (adatgyűjtés, adatfeldolgozás, adattárolás).

A Vidékfejlesztési Minisztérium szakmai álláspontja szerint azok a táji értékek nyilváníthatók egyedi tájértéknek, amelyek a Természetvédelmi Információs Rendszerben is szerepelnek.

Az egyedi tájértékek gyakorlati felmérést segíti a http://www.termeszetvedelem.hu/egyedi_tajertek honlapon megtalálható „Mindennapi kisemlékeink megőrzéséért. Útmutató az egyedi tájértékek kataszterezéséhez.” című letölthető kiadvány, valamint az „MSZ 20281:2009 Természetvédelem. Egyedi tájértékek kataszterezése” című magyar szabvány.

Általános tudnivalók

Jelenleg a TIR adatbetöltése Microsoft Excel alapú adatbeviteli tábla segítségével történik, amely, beágyazott makrókat tartalmaz, ezért más (pl. Open Office) környezetben nem működik megfelelően. Az adatbeviteli tábla használata ezért mindenféleképpen MS Office Excel 2003-as vagy frissebb változatával, a makró futtatás engedélyezésével történjen. **A táblázat szerkezetét, a cellák tulajdonságait és adattípusát a felhasználónak megváltoztatni tilos**, ez elsősorban a „dátum” és „EOV” mezőkre kiemelten fontos, hiszen adattípus váltás során adatvesztés történhet.

Az adatbeviteli tábla tartalmának TIR-be való feltölthetőségének megfelelőségét egy ún. ellenőrző mechanizmus vizsgálja, melynek lefuttatásakor (az A1 cellában található „Ellenőrzés” gombra való kattintással) az esetleges hibák piros színnel kerülnek kiemelésre az adattáblában. A hibás cellára a kurzorral ráállva megjelenik a cella helytelen kitöltésére figyelmeztető hibaüzenet.

Ellenőrzés	Név	EOV koordináta (NY-K)	EOV koordináta (D-É)	Település	Előzmény
Sorszám					
1	Egyfajlagos	620404	153350	Vajta	
2	Ny		153239	Vajta	
3	Föld	620504	153281		
4	Föld	620770	152861	Vajta	

1. ábra: Az ellenőrző mechanizmus hibát észlelt az adatbeviteli táblában

Az egyes hibák javítása után az ellenőrző mechanizmus lefuttatását minden esetben el kell végezni. A cél az, hogy az ellenőrző mechanizmus ne jelezzen hibát, mivel csak a hibátlan adatbeviteli tábla tölthető fel a TIR-be.

Fontos, hogy az adatbeviteli tábla kitöltését a 4. sorral kell megkezdeni! A táblázat tartalmaz **kötelezően kitöltendő mezőket**, melyek megadását az ellenőrző mechanizmus figyeli:

- Sorszám
- Név
- EOY-koordináták
- Település
- Nemzeti Park Igazgatóság rövid neve
- Illetékes természetvédelmi hatóság
- Tipizálás
- Pontos helyszín
- Főbb jellemzők
- Kor, keletkezés időpontja
- Állapot, állag
- Veszélyeztetettség
- Védettség, védettség szintje
- Adatfelvevő neve
- Adatfelvétel időpontja
- Adatforrás(ok)
- Státusz

A minőségi munka szempontjából érdemes törekedni az adatbeviteli tábla minél teljesebb kitöltésére a rendelkezésre álló felmérési adatok alapján! Könnyen belátható, miért fontos pl. a veszélyeztetettség és az állapot megadása, vagy akár a főbb jellemzők minél részletesebb kitöltése.

Az adatbeviteli tábla 2 munkalapot tartalmaz. Az elsőt található a kitöltendő táblázat, a második munkalapon pedig a segédadatok, amelyek megegyeznek a TIR adatbázis törzstábláiban szereplő adatokkal. Ennek megfelelően a **segédadatokat** az adatbeviteli tábla helyes működésének érdekében **tilos módosítani**, továbbá az **adatbeviteli táblába tilos új oszlopokat beszúrni, a fejléctet módosítani!**

Az adatbeviteli táblában egy adott egyedi tájértékhez tartozó attribútum esetében általában egy sorba egy adat írható. Azok az attribútumok, ahol több adat megadására van lehetőség, a következők:

- Előzmény
- Szinonima
- Tipizálás
- Hrsz. felmérőlap alapján (típus és érték)
- Veszélyeztetettség
- Veszélyeztető tényező, hatás
- Egyedi
- Védettség, védettség szintje

- Adatfelvevő neve
- Adatfelvevő elérhetősége
- Adatfelvétel időpontja

Ezek esetében úgy kell eljárni, hogy amennyiben több adat áll rendelkezésre egy adott egyedi tájértékhez tartozó attribútum esetében, akkor a sor elején *ugyanazt a sorszámot szükséges feltüntetni*, mint az előző sorban. Az új sorban *csak a több adattal is rendelkező attribútumnál kell kitölteni a megfelelő mezőt* (2. ábra)!

Ellenőrzés Sorszám	Név	EOV koordináta (NY-K)	EOV koordináta	Település	Előzmény	Nemzeti park igazgató	Illetékes természet	Szinó	Tipizálás	Pontos helyszín
21	Deák Ferenc utcai idős platánok	618110	158259	Cece		DINPI	Közép-duná		Facsoport	Deák Ferenc ut
22	Kerekes kút	618137	158309	Cece		DINPI	Közép-duná		Kút	Deák Ferenc ut
23	Cecei tájmúzeum épületegyüttese	618770	158846	Cece		DINPI	Közép-duná		Tájház Lakóépület, épületrész, udvar	Árpád utca 46.
24	Fehér-kereszt	618750	158900	Cece		DINPI	Közép-duná		Feszület	Bethlen Gábor
25	Gólyafészek az Arany János utcában	617762	158626	Cece		DINPI	Közép-duná		Fészek	A 63. számú főú
26	Gólyafészek a Széchenyi István utcában	618339	157687	Cece		DINPI	Közép-duná		Fészek	Széchenyi Istvá
27	Gólyafészek a Deák Ferenc utca 129. előtt	618605	157454	Cece		DINPI	Közép-duná		Fészek	Deák Ferenc ut

2. ábra: Új sor kezdése

Az adatbeviteli tábla TIR-be történő feltölthetőségének érdekében fontos, hogy **ne használjunk pontosvesszőt** és az adatbevitel befejezése előtt a táblázatból távolítsuk el a **sortörést**!

Az adatbeviteli táblában szereplő, az egyedi tájértékhez rendelt attribútumok

Sorszám. Kötelező mező. Növekvő szám, egyedileg azonosítja az egyedi tájértéket. Az adatbeviteli táblában nem okoz gondot, ha kimarad egy szám a sorozatból. Amennyiben két vagy több sornak ugyanaz a sorszáma, az csak abban az esetben fordulhat elő, ha ugyanarról az egyedi tájértékről van szó, és egy vagy több attribútumához több adatot rendelünk hozzá (2. ábra).

Név. Kötelező mező. A felmért egyedi tájérték pontos nevének megadására szolgál. Lehetőség szerint kerülni kell az egy településen belüli azonos megnevezést.

EOV koordináta (NY-K). Kötelező mező. Értéke nagyobb, mint 400000. A koordinátát hat számjeggyel szükséges megadni, tizedes értékek szerepeltetése nélkül.

EOV koordináta (D-É). Kötelező mező. Értéke kisebb, mint 400000. A koordinátát hat számjeggyel szükséges megadni, tizedes értékek szerepeltetése nélkül.

Település. Kötelező mező. Legördülő menüből választható érték.

Előzmény. Max. 8 karakter terjedelemben itt kell feltüntetni a korábbi kataszterben szereplő kódszámot, jelzetet.

Nemzeti park igazgatóság rövid neve. Kötelező mező. A működési területével érintett nemzeti park igazgatóság nevét szükséges megadni. Legördülő menüből választható.

Illetékes természetvédelmi hatóság. Kötelező mező. A területileg illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség nevét szükséges megadni. Legördülő menüből választható érték.

Szinonima. Az egyedi tájérték egyéb elnevezésének vagy elnevezéseinek megjelenítésére szolgál.

Tipizálás. Kötelező mező. Az egyedi tájérték tipizálása a MSZ 20381:2009 alapján három szinten (főtípus, típus, fajta) történik. A legördülő menüben főtípus- típus- altípus- fajta- egyedi fajta rendszer szerint vannak sorrendben az értékek, melyek közül, a felmért egyedi tájértékre vonatkozó legalsó szintet, a fajtát kell megjelölni!

Előfordulhat, hogy a felmért egyedi **tájérték** egyértelműen **nem sorolható be** egyik kategóriába sem. Ilyen esetben a tipizálásnál ki kell választani azt a típust, amelybe az adott érték leginkább besorolható. Az új fajta megadására a *Megjegyzés* oszlopban van lehetőség a következő minta szerint:

Ellenőrzés	Név	Tulajdonos	Kezelő	Adatfelvevő neve	Adatfelvevő elérhetősége	Adatfelvétel időpontja	Adatfelvétel körülményei	Adatforrás(ok)	Önkormányzat állásfoglalása	Megjegyzés	Hivatalosan egyedi tájértékké nyilvánítva
Sorszám											
20	Homoki gyepek	nem áll rendelkezésre	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés			Nem
21	Fehéregyhalasi facsoport	nem áll rendelkezésre	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés			Nem
22	Kiszáradó mocsárrét bokorfűzékkel	magántulajdon	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés		Bokorfűzés	Nem
23	Homoki gyepek	nem áll rendelkezésre	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés			Nem
24	Kocsányos tölgy	nem áll rendelkezésre	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés			Nem
25	Feszület	nem áll rendelkezésre	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés			Nem
26	Mocsárrét	magántulajdon	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés			Nem
27	Kiszáradó mocsárrét	nem áll rendelkezésre	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés			Nem
28	Szikes mocsár	magántulajdon	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés			Nem
29	Homoki gyepek	nem áll rendelkezésre	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés			Nem
30	Idős fűzes	nem áll rendelkezésre	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés			Nem
31	Sztyepprét	nem áll rendelkezésre	Faggyas Szabolcs			2010.06.19		Terepi felmérés		Sztyepprét	Nem

3. ábra: Új fajta megadása a Megjegyzés oszlopban

Ha az egyedi tájérték több fajtába is besorolható, akkor az első sorban a legjellemzőbb fajtát szükséges a legördülő menüből kiválasztani. Azonos sorszámmal ellátott új sor(ok) nyitásával megadható a többi fajta is.

Ellenőrzés	Név	EOV koordináta (NY-K)	EOV koordináta (D-É)	Település	Előzmény	Nemzeti park igazgatóság rövid neve	Illetékes természetvédelmi hatóság	Szinonima	Tipizálás
Sorszám									
31	Sztyepprét	693667	115238	Zsana		KNPI	Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, 2.2.2.		Élőhely
32	Tanya	693458	114958	Zsana		KNPI	Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi,	Tanya	
33	Zöldhalom környéki g	695885	115341	Zsana		KNPI	Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi,		Mocsárrétek
34	Domaszéki-főcsatorna menti területek	695299	113992	Zsana		KNPI	Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi,		Mocsárrétek Homoki gyepek Szikesek
35	Szikes rét	694675	112915	Zsana		KNPI	Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi,		Szikesek
36	Mocsárrét	696439	113546	Zsana		KNPI	Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi,		Mocsárrétek
37	Gölyfászek	697505	113591	Zsana		KNPI	Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi,		Fészek

4. ábra: Több fajta megadása

Pontos helyszín. Kötelező mező. A pontos helyszín megadásánál arra kell törekedni, hogy az egyedi tájérték könnyen megtalálható legyen a leírás alapján. Települési belterületen érdemes megadni a településrész nevét és a közterület elnevezését. Külterületen a földrajzi név (pl. hegy, völgy) megadása indokolt. Kerülni kell a szubjektív helymeghatározást.

Hrsz felmérőlap alapján – típus. Legördülő menüből választható. Leggyakrabban a HRSZ (helyrajzi szám) kerül kiválasztásra. Minden értékhez meg kell adni.

Hrsz felmérőlap alapján – érték. A helyrajzi szám értékét szükséges feltüntetni.

Több érintett helyrajzi szám esetén, a számokat azonos sorszámmal sorban egymás alatt szükséges megadni az értékhez tartozó típus megadásával együtt (5. ábra).

Ellenőrzés	Név	EOV koordináta (NY-K)	EOV koordináta (D-É)	Település	Hrsz felmérőlap alapján (Típus)	Hrsz felmérőlap alapján (Érték)
Sorszám						
7	Csillagpusztai	620916	157564	Cece		
8	Folyós-kút	618568	157734	Cece	HRSZ	047/1
8					HRSZ	047/22
8					HRSZ	036/3
8					HRSZ	050/4
9	Immaculata szobor	618029	158380	Cece		

5. ábra: Több helyrajzi szám megadása

Főbb jellemzők. Kötelező mező. A főbb jellemzőket, folyamatosan, mondatba foglalva kell a cellába beírni.

Kor, keletkezés ideje. Kötelező mező. Azonos tartalmú adatoknak egy felmérésen belül azonos formátumban kell megjelenie.

Állapot, állag. Kötelező mező. Az egyedi tájérték – a terepi felmérés során tapasztalt – állapot, állag megfeleltetése a legördülő menü megfelelő kategóriájával: jó – megfelelő – rossz.

Állapot, állag szöveges kifejtése. Az egyedi tájérték állapotával kapcsolatos információk részletes kifejtésére ad lehetőséget. Megfelelő és rossz állapot esetében szükséges kitölteni.

Veszélyeztettség. Kötelező mező. Az egyedi tájérték veszélyeztettségének mértékét jelző adat, amely a legördülő menüből választható ki az alábbi kategóriák közül:

- kismértékben veszélyeztetett
- közepes mértékben veszélyeztetett
- erősen veszélyeztetett
- nem veszélyeztetett

Veszélyeztető tényező, hatás. Legördülő menüből lehet kiválasztani azt a tényezőcsoportot, amely az egyedi tájértéket veszélyezteti:

- 01 Mezőgazdálkodás,
- 02 Erdőgazdálkodás,
- 03 Vadgazdálkodás,
- 04 Ipari tevékenység,
- 05 Közlekedés,
- 06 Turizmus, rekreáció,
- 07 Egyéb tevékenység,
- 08 Természetes folyamatok,
- 09 Nem veszélyeztetett

A felsorolt tényezőcsoport(ok)on belül kell megadni a veszélyeztető tényező(ket)t Azonos sorszámúval ellátott új sor nyitásával adható meg több veszélyeztető tényező.

Amennyiben a terepen felvett adatlapon szereplő információ nem feleltethető meg egyik előre meghatározott veszélyeztető tényezőnek sem, a megfelelő tényezőcsoporton belül az „Egyéb...” kezdetű veszélyeztető tényezőt kell megadni.

Amennyiben az egyedi tájérték nem veszélyeztetett, a „09 Nem veszélyeztetett” tényezőt kell kiválasztani a legördülő menüsorból (a tényezőcsoportok szintjén).

Ellenőrzés Sorszám	Név	Veszélyeztetettség	Veszélyeztető tényező, hatás	Egyedi
21	Deák Ferenc utcai idős platánok	Kis mértékben veszélyeztetett	karbantartás, ápolás elmaradása	
22	Kerekes kút	Kis mértékben veszélyeztetett	karbantartás, ápolás elmaradása	
23	Cecei tájmúzeum épületegyüttese	Kis mértékben veszélyeztetett	karbantartás, ápolás elmaradása	
23			közlekedési eredetű környezetterhelés, -szennyezés	
24	Fehér-kereszt	Erősen veszélyeztetett	karbantartás, ápolás elmaradása	

6. ábra: Több Veszélyeztető tényező, hatás megadása

Egyedi. Abban az esetben kell kitölteni, ha az adott sorban a Veszélyeztető tényező, hatás attribútum esetében az adott tényezőcsoporton belül „Egyéb...” kezdetű veszélyeztető tényezőt jelölt ki (7. ábra). Ebben az esetben az Egyedi attribútumnál megadott adattal határozhatja meg pontosan a veszélyeztető tényezőt.

Ellenőrzés Sorszám	Név	Veszélyeztető tényező, hatás	Egyedi
4	Feszület a temetőke	09 Nem veszélyeztetett	
5	Gesztenyefák	egyéb természetes folyamat	A fák elöregedése.
6	Jegenyenyár fasor	egyéb természetes folyamat	A fák elöregedése.
7	Gólyafészek	09 Nem veszélyeztetett	

7. ábra: Az Egyedi oszlop kitöltése

Szükséges intézkedés. A szükséges intézkedés megnevezésétől csak jó állapotban lévő, nem veszélyeztetett egyedi tájérték esetén tekinthetünk el.

Védettség, védettség szintje. Kötelező mező. Legördülő menüből választható, tájértékenként több féle védettségi szint is megadható, új sor beszúrásával a már ismertettek szerint.

Tulajdonos. Az ingatlan-nyilvántartásban szereplő adatok szerint az ingatlan tulajdonosára utaló kategória. Legördülő menüből választható érték.

Kezelő. Az egyedi tájérték fenntartója, gondozója, használója vagy az érintett ingatlanon gazdálkodó személy, társaság megnevezése.

Adatfelvevő neve. Kötelező mező. Az egyedi tájérték helyszíni felvételezését végző személy vagy személyek neve.

Adatfelvevő elérhetősége. E-mail cím, esetleg telefonos elérhetőség megadása javasolt.

Adatfelvétel időpontja. Kötelező mező. Kötelező formátuma: (éééé.hh.nn) pl. 2010.08.10.

Adatforrások. Az egyedi tájértékekkel kapcsolatos másodlagos források. Meg lehet adni a fontosabb szakirodalmi forrásokat és a helyszíni adatközlők nevét, elérhetőségét.

Adatfelvétel körülményei. A felvételezés során fellépő, a felmérést befolyásoló esetleges nehézségeket (pl. időjárás, a helyszín közvetlenül közelíthető meg) javasolt megadni.

Önkormányzat állásfoglalása. A vonatkozó adatot folyamatosan, mondatba foglalva kell a cellába beírni.

Megjegyzés. Minden olyan, az egyedi tájértékekkel kapcsolatos információ feltüntethető, melynek megjelenítésére az adatlapon, illetve az adattáblában szereplő attribútumokhoz rendelve nem volt lehetőség, de fontos információ, körülmény a megőrzés, fenntartás szempontjából.

Státusz. A státusz megjelenítése az egyedi tájérték jelenlegi jogi státuszával kapcsolatban ajánlott megadni, a legördülő menüsorból kiválasztani.

Amennyiben a felmért egyedi tájérték nem szerepel a településrendezési terv valamely részében, de az egyedi tájérték felvétele már korábban megtörtént (pl. diplomamunka), akkor a „szakmai listán szerepel” lehetőséget szükséges kiválasztani. Amennyiben nem áll rendelkezésre információ az egyedi tájérték státuszát illetően, a „nincs információ”-t kell választani.

Hivatalosan egyedi tájértékké nyilvánítva. A TIR adatbeviteli tábla lehetőséget biztosít annak megjelölésére, hogy megtörtént-e a tájélem hivatalos egyedi tájértékké nyilvánítása. A védettségi státusz a legördülő menüből választható ki. Amennyiben a felvett tájérték hivatalosan nem lett egyedi tájértékké minősítve, a „nem” kategóriát kell kiválasztani.

2012. március 27.

Vidékfejlesztési Minisztérium

Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály